

Αριθ. Πρωτ.:277

ΑΘΗΝΑ, 6 Ιουλίου 2023

Προς

Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών

κ. Χρήστο Σταϊκούρα

ΘΕΜΑ: Αίτημα συνάντησης –Θέσεις ΕΣΒΥΚ για Δημόσιες Συμβάσεις Έργων και Μελετών και προτάσεις για την υλοποίησή τους.

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Καταρχήν επιθυμούμε να σας συγχαρούμε για την ανάληψη των υπουργικών καθηκόντων σας και να εκφράσουμε τις ευχές μας προς εσάς και τους συνεργάτες σας για τη μεγαλύτερη δυνατή επιτυχία στο έργο που αναλάβατε.

Το Εθνικό Συμβούλιο Βιομηχανίας Υποδομών & Κατασκευών (ΕΣΒΥΚ) εκπροσωπεί τον ευρύτερο κλάδο των υποδομών-κατασκευών της χώρας μας. Τακτικά μέλη του ΕΣΒΥΚ είναι οι Σύνδεσμοι και Ενώσεις Οικονομικών Φορέων ΣΑΤΕ, ΣΕΓΜ, ΣΤΕΑΤ, HELLASTRON, HELLAS-LAB και HELLAS-CERT, οι οποίοι υλοποιούν το μείζον τμήμα (άνω του 85%) των δημοσίων έργων, μελετών και υπηρεσιών. Βασικός σκοπός του ΕΣΒΥΚ είναι να συντονίζει και να εκφράζει ενιαία τις απόψεις της εγχώριας βιομηχανίας υποδομών και κατασκευών σε θέματα νομοθεσίας, στρατηγικού σχεδιασμού, οργάνωσης και κατάρτισης.

Όπως γνωρίζετε, οι δημόσιες συμβάσεις διαδραματίζουν σημαίνοντα ρόλο στην υλοποίηση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης, καθόσον αποτελούν το κύριο μέσα αξιοποίησης των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, του νέου ΕΣΠΑ και άλλων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πηγών.

Ειδικώς, δε, οι δημόσιες συμβάσεις που σχετίζονται με τη βιομηχανία υποδομών και κατασκευών έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο, λόγω της άμεσης συνεισφοράς του κλάδου αυτού στην αναχαίτιση της ύφεσης, στη μείωση της ανεργίας και στην, εν συνεχεία, περαιτέρω ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας. Η στενή διασύνδεση και η θεμελιώδης συμβολή της κατασκευαστικής βιομηχανίας με τις επενδύσεις σε τομείς όπως οι δημόσιες υποδομές, ο τουρισμός, η βιομηχανία και το εμπόριο, η οικιστική - πολεοδομική ανάπτυξη, η προστασία του περιβάλλοντος και η πράσινη ανάπτυξη αδιαμφισβήτητα την καθιστούν στρατηγικό κλάδο για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την ευημερία των πολιτών.

Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται η άμεση και πλήρης ενεργοποίηση νομοθετημένων ήδη δυνατοτήτων, ενώ παραμένει διαχρονικά επίκαιρη η πρόκληση για ταχεία προώθηση μεταρρυθμιστικών ρυθμίσεων για την απλοποίηση και εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων. Απαιτείται όμως ιδιαίτερη προσοχή και επιμέλεια, καθόσον η εφαρμογή τυχόν νέων ρυθμίσεων θα επηρεάσει άμεσα, θετικά ή αρνητικά, την ανάθεση και την υλοποίηση των σχεδιαζόμενων έργων και προγραμμάτων.

Έχοντας συνείδηση της ευθύνης του, το ΔΣ του ΕΣΒΥΚ παραθέτει συνημμένα υπόμνημα με θέσεις και προτάσεις της εγχώριας βιομηχανίας υποδομών και κατασκευών σε τέσσερις κρίσιμους άξονες:

- Νομοθετικό πλαίσιο,
- Στρατηγικός σχεδιασμός,
- Χρηματοδότηση και
- Κατάρτιση και επιμόρφωση.

Όσον δε αφορά στο ζήτημα της απολύτως αναγκαίας απονομοθέτησης, το ΕΣΒΥΚ καταθέτει συνημμένα, ως συμβολή στην απαιτούμενη προσπάθεια και πρώτο βήμα, νομικά επεξεργασμένη πρόταση απόσπασης από το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο δύο Κανονισμών, Εκτέλεσης Έργων και Εκπόνησης Μελετών, που συνοδεύεται από σχέδιο του απαιτούμενου άρθρου νόμου.

Κατά τα τελευταία χρόνια το ΕΣΒΥΚ και το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών έχουν αναπτύξει μια άριστη και παραγωγική σχέση συνεργασίας, η οποία πιστεύουμε και προσδοκούμε ότι θα συνεχιστεί και στη θητεία σας. Ενδεικτικώς αναφέρουμε την ίδρυση της Εταιρείας Προδιαγραφών και Τιμολόγησης Τεχνικών Έργων και Μελετών (ΕΠΤΤΕΜ), στην οποία είναι μέτοχοι το Υπουργείο, το ΤΕΕ και το ΕΣΒΥΚ.

Στο πλαίσιο αυτό, και ενόψει της κατάστρωσης και υλοποίησης του προγράμματος δράσεων του Υπουργείου σας, παρακαλούμε για τον προγραμματισμό μίας συνάντησης προκειμένου να σας ενημερώσουμε για όλα τα θέματα που προαναφέρθηκαν και περιλαμβάνονται στα συνημμένα - και τα οποία πιστεύουμε ότι πρέπει να περιληφθούν στον πολιτικό σχεδιασμό σας - καθώς και για τις δυνατότητες συστηματικής και γόνιμης συνεργασίας μας.

Στη συνάντηση αυτή επιθυμούν να παραστούν και οι Πρόεδροι των ΣΑΤΕ, ΣΕΓΜ, ΣΤΕΑΤ, HELLASTRON, HELLAS-LAB και HELLAS-CERT.

Με τιμή,

Ο Πρόεδρος

 Σότιριος Λαμπρόπουλος
 Ομότιμος Καθηγητής ΕΜΠ

ΕΣΒΥΚ

Ο Γενικός Γραμματέας

 Κωνσταντίνος Καλέργης

Συνημμένο 1: Υπόμνημα θέσεων της εγχώριας βιομηχανίας υποδομών και κατασκευών

Συνημμένο 2: Πρόταση Απονομοθέτησης: Καθιέρωση Κανονισμών Εκτέλεσης Δημοσίων Συμβάσεων έργων και μελετών

Το Εθνικό Συμβούλιο Βιομηχανίας Υποδομών & Κατασκευών (ΕΣΒΥΚ), συνιστά αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία και ιδρύθηκε το 2019, με πρωτοβουλία των ΣΑΤΕ, ΣΕΓΜ και ΣΤΕΑΤ, για την ενιαία εκπροσώπηση της Βιομηχανίας Υποδομών & Κατασκευών της Ελλάδας.

Μέλη του ΕΣΒΥΚ είναι οι επαγγελματικές ενώσεις, σωματεία, σύνδεσμοι ή οργανώσεις οικονομικών φορέων που εδρεύουν στην Ελλάδα, έχουν πανελλαδική κάλυψη και έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τον σχεδιασμό, τη μελέτη και την κατασκευή έργων, την προμήθεια και παραγωγή υλικών, την ανάπτυξη, την έρευνα, τη συντήρηση και τη διαχείριση του δομημένου και του φυσικού περιβάλλοντος. Επίσης, στο ΕΣΒΥΚ μετέχουν ως συνδεδεμένα μέλη δημόσιοι φορείς και οργανισμοί, Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου, εκπαιδευτικά, ερευνητικά και λοιπά ιδρύματα και φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που εμπλέκονται -αμέσως ή εμμέσως- με τις υποδομές και κατασκευές.

Βασικοί σκοποί του ΕΣΒΥΚ είναι:

- ⊙ η προαγωγή της ελληνικής βιομηχανίας υποδομών και κατασκευών και η αναβάθμιση της συμβολής της στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας,
- ⊙ η διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης της ελληνικής βιομηχανίας υποδομών και κατασκευών και η βελτίωση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητάς της, προς όφελος της κοινωνίας και του περιβάλλοντος,
- ⊙ η διασφάλιση των θεμελιωδών αρχών της διαφάνειας και του υγιούς ανταγωνισμού στο σύστημα παραγωγής δημόσιων και ιδιωτικών έργων στη χώρα,
- ⊙ η προώθηση της υγιούς, υπεύθυνης και ποιοτικής επιχειρηματικότητας στον τομέα των υποδομών και κατασκευών,
- ⊙ η διασφάλιση και η εκπροσώπηση των ενδιαφερόντων και των δικαιωμάτων των μελών του,
- ⊙ η ενιαία εκπροσώπηση των μελών του σε εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς, φορείς, επιτροπές και φόρουμ που σχετίζονται ή/και επηρεάζουν τη βιομηχανία υποδομών και κατασκευών,
- ⊙ η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των μελών του,
- ⊙ η προβολή του Έργου των μελών του στο κοινωνικό σύνολο.

Τακτικά μέλη ΕΣΒΥΚ:

Συνδεδεμένα μέλη ΕΣΒΥΚ:

ΕΣΒΥΚ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΘΕΣΕΩΝ & ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A) Νομοθετικό πλαίσιο	3
A.1 Απλοποίηση της νομοθεσίας - απονομοθέτηση	4
A.2 Εταιρία Προδιαγραφών και Τιμολόγησης Τεχνικών Έργων & Μελετών	4
A.3 Ιδιωτική επίβλεψη.....	6
A.4 Μητρώα.....	6
A.5 Κριτήρια επιλογής αναδόχων άρθρου 86 του Ν.4412/2016.....	6
A.6 Κριτήρια ανάθεσης έργων	7
A.7 Τρόπος Ανάθεσης Μελετών και συναφών υπηρεσιών	7
A.8 Επίσπευση στην ανάθεση μελετών και στην ωρίμανση των έργων.....	7
A.9 Συστηματική αξιοποίηση των Συμφωνιών – Πλαίσιο.....	8
A.10 Συστήματα μελέτης - κατασκευής	8
A.11 Διαφάνεια	8
A.12 Ποιότητα.....	9
A.13 Προτάσεις Καινοτομίας.....	9
B) Στρατηγικός σχεδιασμός.....	10
B) Στρατηγικός σχεδιασμός.....	11
Γ) Χρηματοδότηση	13
Γ.1 Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	14
Γ.2 Προκαταβλητέο ποσό κατά την ανάληψη έργου Παραχώρησης	14
Δ) Κατάρτιση και επιμόρφωση	15
Δ) Κατάρτιση και επιμόρφωση	16

Α) ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

A.1 Απλοποίηση της νομοθεσίας - απονομοθέτηση

Η σημερινή νομοθεσία δημοσίων συμβάσεων έχει πολύπλοκη και ανισοβαρή δομή και η επιβαλλόμενη ευθεία μεταφορά της ευρωπαϊκής νομοθεσίας έχει καταστρατηγηθεί με προσθήκη άρθρων εθνικής νομοθέτησης. Αποτέλεσμα είναι η συχνή διόρθωση άρθρων του νόμου και εισαγωγή νέων που οδηγούν σε νομική αστάθεια τον κλάδο παραγωγής έργων και υποδομών.

Περαιτέρω, το ισχύον θεσμικό πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων παρουσιάζει ανεπαρκή στόχευση όσον αφορά στα θέματα στρατηγικού σχεδιασμού έργων, διοίκησης και διαχείρισης έργων σύμφωνα με τα σύγχρονα διεθνή πρότυπα, σκοπιμότητας έργων (κοινωνικοοικονομική ανάλυση κόστους – ωφελειών), συνέργειας έργων, διαχείρισης αξίας τεχνικών λύσεων (value management/planning/engineering), κύκλου ζωής (λειτουργία, συντήρηση, ενέργεια κ.λπ.), προσαρμογής στη νέα ψηφιακή εποχή (digital construction). Επίσης, χαρακτηρίζεται από υπερβολικά στενή οπτική σε θέματα πράσινης ανάπτυξης, αειφορίας, προστασίας φυσικού περιβάλλοντος, αρχαιολογίας, πολεοδόμησης, χωροταξίας κ.λπ. και δεν εξυπηρετεί δευτερογενείς αναπτυξιακούς στόχους (υγιής επιχειρηματικότητα, κατάρτιση στελεχών, εφαρμοσμένη επιστημονική έρευνα, προσαρμογή-εξειδίκευση επιχειρήσεων και στελεχών στις διεθνείς πρακτικές και απαιτήσεις, εξωστρέφεια κ.ά.).

Στο πλαίσιο αυτό, πιστεύουμε ότι πρέπει να δρομολογηθεί η ορθολογική απονομοθέτηση (deregulation) και βελτίωση του νομικού πλαισίου, με προσαρμογή σε διεθνή πρότυπα και καλές πρακτικές και ιεράρχηση των ρυθμίσεων με χρήση κανονισμών, οδηγιών, προτύπων τευχών κ.λπ.

Το ΕΣΒΥΚ καταθέτει συνημμένα, ως συμβολή στην απαιτούμενη προσπάθεια και πρώτο βήμα, νομικά επεξεργασμένη πρόταση απόσπασης από το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο δύο κανονισμών, Εκτέλεσης Έργων και Εκπόνησης Μελετών, που συνοδεύεται από σχέδιο του απαιτούμενου άρθρου νόμου.

A.2 Εταιρία Προδιαγραφών και Τιμολόγησης Τεχνικών Έργων & Μελετών

Για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος παραγωγής δημοσίων έργων και την αντιμετώπιση χρόνιων παθογενειών και παρωχημένων προσεγγίσεων, θεσπίστηκε Σύστημα Τεχνικών Προδιαγραφών και Τιμολόγησης Τεχνικών Έργων και Μελετών, στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι συντελεστές του συστήματος παραγωγής έργων και μελετών (δημόσιος και ιδιωτικός τομέας) και το οποίο θα καλύπτει όλο το φάσμα των τεχνικών έργων. Θα παρακολουθεί τις τεχνολογικές και τις οικονομικές εξελίξεις, θα εναρμονίζεται με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς πρακτικές και θα μεριμνά για τη συνεχή βελτίωση και επικαιροποίηση των τεχνικών προδιαγραφών και των μεθόδων τιμολόγησης των μελετών και των έργων.

Ωστόσο η νομοθέτηση του Ενιαίου Συστήματος Τιμολόγησης και Τεχνικών Προδιαγραφών Έργων και Μελετών δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί αφού από τον Μάρτιο του 2021, οπότε και ιδρύθηκε με τον Ν.4782/2021, χρειάστηκε να περάσουν 13 μήνες για να εκδοθεί η προβλεπόμενη ΚΥΑ τον Απρίλιο του 2022, και μέχρι και σήμερα, δηλαδή 14 μήνες μετά, δεν έχει συγκροτηθεί το Δ.Σ. της Εταιρείας Προδιαγραφών και Τιμολόγησης Τεχνικών Έργων και Μελετών (ΕΠΤΤΕΜ). Σε προ μηνών σύσκεψη των τριών μετόχων (Υπουργείο Υποδομών, ΤΕΕ, ΕΒΥΚ) διαπιστώθηκε πλήρης συναντίληψη.

Όλοι οι λοιποί σχετιζόμενοι φορείς υπέδειξαν άμεσα τους εκπροσώπους τους στο Δ.Σ. αλλά δεν έχει γίνει, παρά την παρέλευση ικανού χρόνου, η αντίστοιχη υπόδειξη εκπροσώπων του Υπουργείου.

Εάν δεν είχε παρατηρηθεί αυτή η καθυστέρηση, θα είχε αντιμετωπιστεί αντικειμενικά και τεκμηριωμένα το ζήτημα της πανθομολογούμενης ανόδου των τιμών και ανάλογης διαμόρφωσης των συντελεστών αναθεώρησης των συμβάσεων δημοσίων έργων - με τρόπο αδιαμφισβήτητο – και δεν θα χρειαζόνταν η προβλεπόμενη κατ' εξαίρεση διαδικασία έκδοσης Υπουργικών Αποφάσεων.

Εργοληπτικές Οργανώσεις - Μέλη μας τα τελευταία 17 έτη καταρτίζουν εμπειριστατωμένες και αναλυτικές προτάσεις που έχουν κατατεθεί αλλά ποτέ δεν έχουν αξιοποιηθεί με αποτέλεσμα την διαιώνιση των προβλημάτων στα Δημόσια Έργα και την όξυνση των εκάστοτε προβλημάτων της αγοράς, όπως συμβαίνει άλλωστε και τώρα!

Πρόσφατα, οι ΣΤΕΑΤ – ΣΑΤΕ – ΠΕΔΜΗΕΔΕ ανέθεσαν σε εξειδικευμένη εταιρεία τον υπολογισμό και έκδοση ανά τρίμηνο των τιμών μονάδας και των συντελεστών αναθεώρησης με βάση τα νέα αναλυτικά τιμολόγια που είχαν εκδοθεί στο πλαίσιο του έργου «Ανάπτυξη μεταβατικού συστήματος αναθεώρησης τιμών δημοσίων έργων» (CCIS) τα έτη 2010 – 2011, για ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑ (198 άρθρα) και ΕΡΓΑ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ (192 άρθρα), μετά από την απαιτούμενη επικαιροποίηση τιμών υλικών, εργατικών και μηχανημάτων έργου.

Η συγκεκριμένη, μηχανογραφημένη πλέον εφαρμογή έχει τεθεί υπόψη του Υπουργείου, το οποίο πρέπει να προχωρήσει ακόμη και σε βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις για το ενδιάμεσο διάστημα μέχρι την πλήρη λειτουργία της Εταιρείας Προδιαγραφών και Τιμολόγησης Έργων και Μελετών. Εναλλακτικά και εφόσον υπάρξει επιτάχυνση ενεργειών εκ μέρους του Υπουργείου με την άμεση λειτουργία και δραστηριοποίηση της Εταιρείας, θα μπορέσει να αποτελέσει τη βάση για την περαιτέρω αξιοποίησή τους.

A.3 Ιδιωτική επίβλεψη

Ο έλεγχος των μελετών και η επίβλεψη των έργων από ιδιωτικές μελετητικές και συμβουλευτικές επιχειρήσεις (βλ. και νέο Μητρώο Συμβούλων Διοίκησης – Διαχείρισης Έργων του Π.Δ. 71/2019) αποτελεί ευρέως χρησιμοποιούμενη διεθνή πρακτική με πολύ θετικά αποτελέσματα. Αποδίδει, δε, τον αναγκαίο χώρο στις αναθέτουσες αρχές προκειμένου να διαδραματίσουν απερίσπαστες τον θεσμικό και επιτελικό τους ρόλο στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση των σχεδίων πολιτικής αρμοδιότητάς τους.

Απαιτείται τροποποίηση των διατάξεων του Ν.4412/16 όπως αναθεωρήθηκε με τον Ν.4782/21 για την αποσύνδεση του Ιδιωτικού Φορέα Επίβλεψης (ΙΦΕ) από τον Ανάδοχο Κατασκευής ή Μελέτης. Προτείνεται ξεχωριστή διαδικασία ανάθεσης και απ' ευθείας σύμβαση με τον Κύριο του Έργου προκειμένου να ενισχυθεί η ανεξαρτησία του θεσμού κατά τα διεθνή πρότυπα. Πρέπει να επιταχυνθούν οι σχετικές διαδικασίες.

Το ΕΣΒΥΚ είναι στην διάθεση του Υπουργείου για συγκεκριμένες προτάσεις που θα προέρχονται και από διεθνή πρότυπα και καλές πρακτικές.

A.4 Μητρώα

Το Π.Δ. 71/2019 για τα νέα Μητρώα Μελετητικών και Εργοληπτικών Επιχειρήσεων εγκαταλείφθηκε πλήρως (διά της μεθόδου συνεχών παρατάσεων έναρξης ισχύος του), με αποτέλεσμα να μονιμοποιείται το παλαιό προσωρινό καθεστώς των διαδοχικών παρατάσεων των εργοληπτικών πτυχίων, συντελώντας περαιτέρω στην αβεβαιότητα για το μέλλον των επιχειρήσεων του κλάδου αλλά και στην δυσπιστία των αναθετουσών αρχών για την επάρκεια μελετητικών και εργοληπτικών επιχειρήσεων που δεν έχουν κριθεί και πιστοποιηθεί για περισσότερο από 8 έτη. Απαιτείται η όσο το δυνατόν ταχύτερη έναρξη ισχύος του.

A.5 Κριτήρια επιλογής αναδόχων άρθρου 86 του Ν.4412/2016

Δεν παρατηρείται καμία βελτίωση στην αυθαίρετη ερμηνεία από τις Αναθέτουσες Αρχές των κριτηρίων επιλογής αναδόχων του άρθρου 86 του Ν. 4412/2016, αφού δεν έχει εκδοθεί κατευθυντήρια εγκύκλιος που να επιτρέπει ομοιόμορφη και αντικειμενική υιοθέτηση και αξιολόγηση των προβλεπόμενων κριτηρίων ανάθεσης έργων, πέραν της χαμηλότερης οικονομικής προσφοράς, ενώ όπου τυχόν δημοπρατούνται έργα με κριτήρια αξιολόγησης, αυτά συνήθως δεν είναι αντικειμενικά αλλά υποκειμενικά με συνέπεια καθυστερήσεις στην ομαλή εξέλιξη των διαγωνισμών.

A.6 Κριτήρια ανάθεσης έργων

Προς αντιμετώπιση των μη κοστολογημένων προσφορών που κατατίθενται στη συντριπτική πλειοψηφία των δημοπρατήσεων έργων και οι οποίες έχουν οδηγήσει σε τεράστια προβλήματα τόσο στην ποιότητα, στον χρόνο υλοποίησης κ.λπ. όσο και στη βιωσιμότητα των εργοληπτικών επιχειρήσεων, απαιτείται παρέμβαση στον επικρατούντα τρόπο (σύστημα) δημοπράτησης με μοναδικό κριτήριο ανάθεσης την τιμή με εισαγωγή και άλλων κριτηρίων ανάθεσης, όπως:

- Η τιμή (η οικονομική προσφορά ως ποσοστό έκπτωσης επί του προϋπολογισμού).
- Οι χρόνοι (προθεσμίες) ολοκλήρωσης κατασκευών («έκπτωση» στους προτεινόμενους από τη διακήρυξη χρόνους).
- Η προσαύξηση του προβλεπόμενου στα έγγραφα της σύμβασης χρόνου εγγύησης.

Όσον αφορά στο κριτήριο ανάθεσης της προσαύξησης του χρόνου εγγύησης, την επί μέρους προσφορά του εργολήπτη θα υποστηρίζει εγγυητική επιστολή που το μέγεθος της θα αυξάνεται σε συνάρτηση με το αριθμητικό μέγεθος της προσαύξησης, ούτως ώστε να αποτρέπονται μη ρεαλιστικές προσφορές.

A.7 Τρόπος Ανάθεσης Μελετών και συναφών υπηρεσιών

Ο ενδεικνυόμενος τρόπος ανάθεσης των μελετών και συναφών τεχνικών και επιστημονικών υπηρεσιών είναι η συμφερότερη προσφορά με βάση τη βέλτιστη σχέση ποιότητας - τιμής και αντικειμενικό τρόπο βαθμολόγησης των κριτηρίων ανάθεσης. Τα κριτήρια αυτά πρέπει να είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Οδηγία 2014/24/ΕΕ και στο άρθρο 86 του Ν.4412/16, εξειδικευμένα για τη συγκεκριμένη μελέτη, χωρίς διακρίσεις ή περιορισμό του ανταγωνισμού. Η ανάθεση μελετών με μόνο κριτήριο τη χαμηλότερη τιμή δεν αποτελεί συμφερότερη διαδικασία και για τον λόγο αυτόν η Ε.Ε. έχει εκδώσει πλήθος αποτρεπτικών δημοσιεύσεων για τη χρήση της σε επιστημονικές υπηρεσίες.

A.8 Επίσπευση στην ανάθεση μελετών και στην ωρίμανση των έργων

- Καθιέρωση αποζημίωσης στα μέλη των επιτροπών αξιολόγησης όταν ολοκληρώνουν και υποβάλλουν το πρακτικό εντός της προθεσμίας που θα έχει ορισθεί στα τεύχη των διαγωνισμών.
- Επαναφορά του θεσμού του Συνοπτικού διαγωνισμού (άρθρο 117 του Ν.4412/16) για τις μελέτες που καταργήθηκε από τον Ν.4782/21 και επέκτασή του στα έργα όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι ίση ή κατώτερη από τα όρια των ευρωπαϊκών οδηγιών.

- Τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 184 του Ν.4412/16 όπως αναθεωρήθηκε με τον Ν.4782/21 για την διάλυση σύμβασης μελέτης αν έχει σημειωθεί καθυστέρηση στην εκτέλεσή της για χρονικό διάστημα πέραν των δύο (2) ετών από τη λήξη της συνολικής προθεσμίας, με την προσθήκη ότι η καθυστέρηση δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του Μελετητή (μη έκδοση περιβαλλοντικών όρων, χορήγηση εντολών κ.λπ.).

A.9 Συστηματική αξιοποίηση των Συμφωνιών – Πλαίσιο

Με τη συστηματική αξιοποίηση των Συμφωνιών Πλαίσιο οι οποίες προβλέπονται στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, θα βοηθηθούν οι αναθέτουσες αρχές να ανταπεξέλθουν με ταχύτητα και σε ικανοποιητικό βαθμό στις υποχρεώσεις τους όσον αφορά στην προετοιμασία προκήρυξης μελετών και έργων, στην επίβλεψη των συμβάσεων, στη συντήρηση και λειτουργία των έργων, στην άμεση αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών κ.λπ.

A.10 Συστήματα μελέτης - κατασκευής

Απαιτείται η αναβάθμιση του ρόλου του Μελετητή στα διάφορα συστήματα μελετοκατασκευής (δημόσιες συμβάσεις με αξιολόγηση μελέτη κατά το άρθρο 50 του Ν.4412/16, έργα ΣΔΙΤ και Παραχωρήσεις), όπως η υποβολή αιτήματος μεταβολής του προσώπου του Μελετητή από τον Κατασκευαστή μόνο για επαρκώς αιτιολογημένο λόγο και η κατοχύρωση της αμοιβής του προκειμένου να διασφαλισθεί η ποιότητα των έργων.

A.11 Διαφάνεια

Επισημαίνουμε τη μεγάλη σημασία που έχει για την επιτυχή υλοποίηση των δημοσίων συμβάσεων και την εξασφάλιση συνθηκών διαφάνειας και υγιούς ανταγωνισμού, η ύπαρξη μηχανισμών στενής παρακολούθησης της ορθής εφαρμογής της νομοθεσίας καθώς και η δυνατότητα προληπτικού και κατασταλτικού ελέγχου της φαλκίδευσης προβλέψεων της (φωτογραφικοί όροι διαγωνισμών, ανεξέλεγκτες εκπτώσεις, μετατροπή έργων σε προμήθειες ή μελετών σε γενικές υπηρεσίες κ.λπ.). Πρέπει η πρόσβαση στα στοιχεία του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΔΜΗΣ) να είναι ελεύθερη για όλους.

Συστήνεται, επίσης, η εφαρμογή σχετικών συστημάτων διαχείρισης που διασφαλίζουν την διαφάνεια από τους εμπλεκόμενους οργανισμούς και η πιστοποίησή τους σύμφωνα τα ευρωπαϊκά πρότυπα (π.χ. ISO 37001).

A.12 Ποιότητα

Η απαίτηση ανεξάρτητου ποιοτικού ελέγχου στα δημόσια έργα είναι σημαντική για τη διασφάλιση της ποιότητας και της ασφάλειας των κατασκευών και πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας δημοπράτησης και εκτέλεσης των έργων.

Προτείνεται η άμεση έκδοση της προβλεπόμενης Κ.Υ.Α. και η ενεργοποίηση της παραγράφου 4 του άρθρου 158 του νόμου 4412/2016 για τη διάθεση ποσοστού 2% επί του προϋπολογισμού των έργων για τη διενέργεια ποιοτικών ελέγχων, οι οποίοι να ανατίθενται με συμβάσεις υπηρεσιών σε διαπιστευμένους οργανισμούς.

A.13 Προτάσεις Καινοτομίας

Απαιτούνται ουσιαστικά βήματα υλοποίησης της δυνατότητας υποβολής των προτάσεων καινοτομίας προς αξιοποίηση πολλών χιλιάδων ακινήτων περιουσιακών στοιχείων του στενού και ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, που παραμένουν εντελώς αναξιοποίητα με μηδαμινές αποδόσεις στην ΕΤΑΔ και άλλους φορείς (κληροδοτήματα, ΑΕΙ, κ.λπ.).

Το ποσό του προϋπολογισμού της Πρότυπης Πρότασης ύψους τουλάχιστον 200 εκ.€ που έχει οριστεί με τον Ν.4903/2022 ως προϋπόθεση για την αποδοχή της, είναι όπως επανειλημμένα έχει τονίσει το ΕΣΒΥΚ, αδικαιολόγητα υψηλό και οδηγεί σε αδυναμία υποβολής κρίσιμων προτάσεων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος πλην όμως μικρού προϋπολογισμού.

Κανένα έργο με εμβέλεια τα όρια μίας τυπικής Περιφερειακής Ενότητας στην Ελλάδα – με εξαίρεση αυτές της Αττικής και της Θεσσαλονίκης – δεν έχει προϋπολογισμό που να φθάνει σε αυτό το ποσό, κατά συνέπεια και αυτή η νομοθέτηση είναι εξαιρετικά περιοριστική καθώς στερεί από εκατοντάδες δήμους της χώρας, κληροδοτήματα, Πανεπιστήμια, Νοσοκομεία κ.α. τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν περιουσιακά τους στοιχεία και να στηρίξουν την τοπική ανάπτυξη.

Β) ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

B) Στρατηγικός σχεδιασμός

Στη Χώρα μας δεν υπήρξε μέχρι σήμερα ουσιαστικός μακροπρόθεσμος εθνικός σχεδιασμός υποδομών - κατασκευών, παρά τις όποιες προσπάθειες, ειδικά των τελευταίων ετών. Εξάλλου, η ολιστική προσέγγιση, ο συνθετικός χαρακτήρας και η μεθοδολογία του σχεδιασμού δεν ήταν δυνατό να υποκατασταθούν ούτε από τα πολυετή ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης, ούτε από την απλή παράθεση τίτλων στα κείμενα των προτάσεων των δημοσίων φορέων για νέα έργα. Η κάθε κυβέρνηση, περιφερειακή ή δημοτική αρχή, με το που αναλάμβανε την εξουσία, (αυτο)σχεδίαζε. Σε όλα τα συγχρηματοδοτούμενα και μη προγράμματα έργων η Χώρα προλάβαινε στο όριο. Δεν υπήρχε απόθεμα ώριμων μελετών έργων ενώ πάντα παραπονούνταν οι κυβερνώντες ότι δεν βρήκαν κάτι έτοιμο από τους προηγούμενους.

Όμως, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των έργων πρέπει να ακολουθούν αυστηρά τη λογική σειρά: γιατί - πώς - τι - πότε. Στην Ελλάδα, ξεκινάμε από το πότε.

Ο σχεδιασμός πρέπει να συστηματοποιηθεί και να συνδεθεί με την εκπόνηση αξιόπιστων πρόδρομων μελετών και τη δημιουργία βάσεων δεδομένων (ιστορικό - καταγραφή - ανάλυση αναγκών, Μελέτες Σκοπιμότητας, Αναλύσεις Κόστους - Ωφελειών / Αποτελεσματικότητας, Κυκλοφοριακές Μελέτες, Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων, Γεωλογικοί Χάρτες, Μητρώα Γεωτρήσεων, Κτηματολόγιο κ.λπ.), με βάση τις οποίες στη συνέχεια θα βασιστεί η λήψη των αποφάσεων.

Παράλληλα, όπως η παγκόσμια σημερινή πρακτική επιτάσσει, οι μελέτες πρέπει να υπόκεινται στις αρχές του κύκλου ζωής των έργων (λειτουργία, συντήρηση, κατανάλωση ενέργειας κ.λπ.), ασφαλούς συστήματος (safe system approach), διαχείρισης των κινδύνων, διαχείρισης της αξίας (value engineering) και κατασκευασιμότητας, καθώς και να ακολουθούν ευέλικτες πρακτικές (flexible design).

Υπάρχουν αρνητικά παράδειγμα σχεδιασμού - συνήθως υπερσχεδιασμός των έργων που οδήγησαν σε τεράστιες καθυστερήσεις και πρόσθετη δαπάνη πολλών εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ. Υπάρχουν και παραδείγματα καλής πρακτικής value engineering.

Ο εθνικός στρατηγικός σχεδιασμός πρέπει να έχει μακροχρόνια οπτική, να μη στοχεύει στην εμβλωματική επίλυση τρεχόντων προβλημάτων, να προκύπτει μετά από εξαντλητικό διάλογο με τους βασικούς κοινωνικούς εταίρους, να υιοθετείται με υπερκομματική συμφωνία (στον βαθμό που είναι δυνατόν) και να αξιολογείται και επικαιροποιείται τακτικά από ανεξάρτητο συμβούλιο υποδομών με συμμετοχή ειδικών, κρατικών λειτουργών και εκπροσώπων της βιομηχανίας υποδομών - κατασκευών και κοινωνικών εταίρων.

Πρέπει να δίνει βαρύτητα στην κλιματική αλλαγή, στην πράσινη ανάπτυξη, στην ενεργειακή θωράκιση της Χώρας και στη μετατροπή της σε ενεργειακό κόμβο της ευρύτερης περιοχής, στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και στην αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών (οδικό δίκτυο, φράγματα, αρδευτικό δίκτυο, κτίρια κ.λπ.), στην εξέλιξη των πόλεων σε Smart Cities, στην πολεοδομική και τουριστική αξιοποίηση εκτάσεων, στη διαχείριση αποβλήτων και σε άλλες σημαντικές για την ανάπτυξη παραμέτρους.

Ο εθνικής σημασίας στρατηγικός σχεδιασμός με αυτά τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά, είναι απολύτως απαραίτητος για τον ορθό προγραμματισμό και την εκτέλεση έργων μεγάλου όγκου, κάθε μορφής και μεγέθους, Δημοσίων, Παραχωρήσεων και ΣΔΙΤ, με επιδίωξη την προγενέστερη ωρίμανση τους και με την κατάλληλη προετοιμασία, η οποία πρέπει να ανταποκρίνεται τόσο στις παρούσες όσο και τις μελλοντικές ανάγκες και συνθήκες προϊούσας αναπτυξιακής δραστηριότητας.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι, ο στρατηγικός σχεδιασμός οφείλει να ενεργοποιεί/αξιοποιεί όλους τους διαθέσιμους πόρους, δομές και οικονομικούς φορείς (μικρές και μεγάλες μελετητικές-συμβουλευτικές επιχειρήσεις, μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις κατασκευών) με την κατάστρωση κατάλληλα κατανεμημένων προγραμμάτων μελετών και έργων. Πρέπει να παρέχονται κίνητρα για τη σταδιακή αύξηση του μεγέθους των πολύ μικρών επιχειρήσεων του κλάδου, ώστε να βελτιωθεί η παραγωγικότητα, η τεχνογνωσία και οι δυνατότητές τους στην ανάληψη μελετών και έργων. Καθώς επίσης για τη διαμόρφωση κουλτούρας εξωστρέφειας, για τη συνεργασία με φορείς προσέλκυσης επενδύσεων και εντέλει για τη δημιουργία επιχειρήσεων με μέγεθος και οργάνωση που να μπορούν να κινηθούν διεθνώς.

Γ) ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Γ.1 Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Υπό τις παρούσες συνθήκες, μετά τις διαδοχικές κρίσεις και τις αυξημένες ανάγκες λόγω των αυξήσεων τιμών, είναι απαραίτητη η επανεξέταση της δυνατότητας χρηματοδότησης των έργων και από άλλες πηγές και η αναδιάρθρωση των πόρων για την επίτευξη της μεγαλύτερης αναπτυξιακής τους απόδοσης.

Απαιτείται η επανεξέταση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με την αρχική κατανομή πόρων που διαμορφώθηκε με άλλα δεδομένα και υπό άλλες συνθήκες, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες που παρουσιάζονται σήμερα και την μεγάλη σημασία της συνέχισης, περαίωσης ή ακόμη και της έναρξης νέων αναπτυξιακών έργων καθώς και έργων με περιβαλλοντικό χαρακτήρα, ώστε να προχωρήσει η διάθεσή τους σε αυτά με ανακατανομή όπου είναι αυτό δυνατόν, με μεγιστοποίηση του εύρους χρήσης τους, χωρίς διάθεση σε τομείς που δεν είναι σίγουρη η απορρόφηση τους.

Πρέπει να επιδιωχθεί επίσης, λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα και τις συνεπαγόμενες καθυστερήσεις, η παράταση του προβλεπόμενου χρόνου απορρόφησης των πόρων, πέραν του αρχικού περιορισμένου διαστήματος.

Γ.2 Προκαταβλητέο ποσό κατά την ανάληψη έργου Παραχώρησης

Πρέπει να μεταβληθεί η πρακτική που επιβλήθηκε στην αρχή της οικονομικής κρίσης σε μία χώρα που είχε ευθύνη για τα οικονομικά της προβλήματα.

Δεκατρία χρόνια μετά το πρώτο Μνημόνιο και μετά την Παγκόσμια Υγειονομική Κρίση με πολύ σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία και με συνεχιζόμενη την σύρραξη σε άλλες χώρες χωρίς καμία απολύτως ευθύνη της χώρας μας, επιβάλλεται το μεγάλο ποσοστό των χρημάτων που καταβάλλονται κατά την ανάληψη Έργου Παραχώρησης (Upfront Fee), να καταβάλλεται για την χρηματοδότηση έργων (απευθείας ή με Πληρωμές Διαθεσιμότητας) με την διαμόρφωση Ειδικού Ταμείου και το υπόλοιπο ποσοστό να καταβάλλεται για την αποπληρωμή του χρέους.

Οι υποχρεώσεις που ισχύουν μέχρι τώρα και προβλέπουν την χρήση όλου του ποσού για την αποπληρωμή του χρέους, δεν μπορεί να ισχύουν σήμερα σε συνθήκες προβλημάτων που επηρεάζουν σοβαρά την οικονομία λόγω εξωγενών και χωρίς ευθύνη της χώρας παραγόντων. Πρέπει να προωθηθούν ταχύτατα ενέργειες για την επίτευξη των απαραίτητων ρυθμίσεων.

Δ) ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

Δ) Κατάρτιση και επιμόρφωση

Για τον επιτυχή σχεδιασμό και υλοποίηση των έργων απαιτείται η αναβάθμιση των ικανοτήτων των εργαζομένων των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων:

- Επαγγελματική κατάρτιση των στελεχών της δημόσιας διοίκησης και των ιδιωτικών φορέων του κλάδου σε αντιστοιχία με τις διεθνείς εξελίξεις με την απόκτηση ειδικών γνώσεων σχετικών με τις σύγχρονες απαιτήσεις (ασφάλεια/υγιεινή εργαζομένων, διασφάλιση ποιότητας και ποιοτικός έλεγχος, περιβαλλοντική προστασία και βιωσιμότητα) καθώς και δεξιοτήτων και ικανοτήτων διοίκησης έργων, οικονομικών για μηχανικούς κ.λπ.) και σχετική πιστοποίησή τους.
- Εμβάθυνση της κατάρτισης των δικαστών στα συναφή θέματα και δημιουργία εξειδικευμένων τμημάτων δικαστηρίων.
- Εκσυγχρονισμός της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης των μηχανικών. Οι μηχανικοί όταν αποφοιτούν δεν έχουν επαρκή γνώση του οικονομικού, του σύγχρονου διοικητικού και του νομικού πλαισίου, με αποτέλεσμα να αδυνατούν να προσεγγίσουν σφαιρικά τα έργα. Πρέπει να αναδιαρθρωθούν αντίστοιχα τα προγράμματα προπτυχιακών σπουδών και να αναπτυχθούν προγράμματα εφαρμοσμένων μεταπτυχιακών σπουδών. Πρόσφατα ιδρύθηκε ύστερα από πρόταση του ΕΣΒΥΚ το πρώτο στη χώρα μας Επαγγελματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στο ΕΜΠ με τη χρηματοδότηση του Ομίλου Εταιρειών ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ.
- Συστηματική διάγνωση των αναγκών σε εργατοτεχνικό δυναμικό, σχεδιασμός προγραμμάτων προσέλκυσης και κατάρτισης του στις απαιτούμενες δεξιότητες καθώς και πιστοποίηση του, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα διαπίστευσης.
- Κατάστρωση στρατηγικού σχεδίου για την κατάρτιση και λειτουργία ενός σύγχρονου Μητρώου πιστοποιημένων Επιχειρήσεων Τεχνιτών και λοιπών Τεχνικών Επαγγελματικών Δραστηριοτήτων για την εκτέλεση των δημοσίων έργων (και των ιδιωτικών σε επόμενη φάση), με πρόβλεψη ορθολογικής μετάβασης στην υποχρεωτική εφαρμογή, λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικές σημερινές και βραχυ-μεσοπρόθεσμες συνθήκες και δυνατότητες της εσωτερικής αγοράς.